

СИСТЕМ СЛУЖБЕНИХ КОНТРОЛА ХРАНЕ У ЕУ

Садржај

Скраћенице	2
1. Увод	5
2. Делокруг и нови приступ Уредбе о службеним контролама 2017/625	6
3. Разумевање појмова „службене контроле“ и „друге службене активности“	10
4. Именовање надлежних органа	16
5. Обавезе субјекта	16
6. Поверавање послова делегираним телима или физичким лицима	17
7. Именовање службених лабораторија, узорковање, испитивање или дијагностика	17
8. Финансирање службених контрола и других службених активности	20
9. Службене контроле животиња и робе која улази у ЕУ.....	22
10. Издавање службених сертификата	23
11. Референтне лабораторије и референтни центри	23
12. Административна помоћ и сарадња.....	24
13. Планирање и извештавање	25
14. Интегрисани систем за управљање информацијама за службене контроле - IMSOC.....	26
15. Контрола примене прописа.....	27

Скраћенице

ААС (*Administrative Assistance and Cooperation System*) – Систем административне помоћи и сарадње

СПЖП – Споредни производи животињског порекла

ГКМ – Гранична контролна места

ЕУ – Европска унија

EUROPHYT (*European Union Notification System for Plant Health Interceptions*)– ЕУ Систем обавештавања за пресретања пошљици у области здравља биља

ЗЗУД – Заједнички здравствени улазни документ

EFSA (*European Food Safety Authority*)– Европска агенција за безбедност хране

ВНПК – Вишегодишњи национални план контрола

МПШВ – Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде

МЗ – Министарство здравља

НРЛ – Национална референтна лабораторија

IMSOC (*Integrated Management System for Official Controls*)– Интегрисани систем за управљање информацијама за службене контроле

ГМО – Генетички модификовани организми

PDO (*Protected Designation of Origin*) – Заштићена ознака порекла

PGI (*Protected Geographical Indications*) – Заштићена ознака географског порекла

TSG (*Traditional Speciality Guaranteed*) – Гарантован традиционални специјалитет

HACCP (*Hazard analysis and critical control points*) – Анализа опасности и критичних контролних тачака

RASFF (*Rapid Alert System for Food and Feed*) – Систем брзог узбуњивања за храну и храну за животиње

TRACES (*Trade Control and Expert System*)– Интегрисани компјутеризовани ветеринарски систем

Систем службених контрола хране у ЕУ

1. Увод

Нова Уредба о службеним контролама:

- Доприноси неометаном функционисању унутрашњег тржишта.
- Одржава висок ниво заштите здравља људи, животиња и биља и добробити животиња, те спречава подривање ових циљева потенцијалним неспровођењем прописа ЕУ.
- Обезбеђује и једнообразну примену ЕУ прописа у пољопривредно-прехрамбеном ланцу.

Уредба о службеним контролама (ЕУ) 2017/625, службеним контролама и другим службеним активностима које се спроводе како би се осигурала примена прописа о храни и храни за животиње, правила о здрављу и добробити животиња, здрављу биља и производима за заштиту биља представља хармонизовани оквир за извођење службених контрола и сличних активности кроз целокупан пољопривредно-прехрамбени ланац.

Уредба о службеним контролама је део иницијативе Европске комисије под називом Паметнија правила за безбеднију храну (*Smarter Rules for Safer Food*), која има за циљ модернизоване, једноставније и ојачане службене контроле кроз целокупан прехрамбени ланац, укључујући и производњу биља и животиња, производњу и снабдевање храном, као и прераду и дистрибуцију. Нова Уредба о службеним контролама модернизује прописе ЕУ о контролама тиме што доноси приступ који се више ослања на процену ризика, прецизније прописује инструменте за спровођење прописа и доследније интегрише систем службених контрола у области здравља животиња, здравља биља и садног мате-

ријала. Финансирање службених контрола треба да обезбеди доступност стабилних и одговарајућих ресурса, осигура правичност и равноправност, као и да унапреди транспарентност.

Европски парламент и Европски савет су 15. марта 2017. године усвојили нову Уредбу о службеним контролама (ЕУ) 2017/625. Уредба је објављена у Службеном гласнику Европске уније (*Official Journal of the European Union*) 7. априла 2017. године а ступила је на снагу 27. априла 2017. године.

Новим правилима стављена је ван снаге Уредба (ЕУ) бр. 882/2004 о службеним контролама и други прописи који су претходно уређивали контролу и спровођење правила кроз целокупан пољопривредно-прехрамбени ланац.

Државе чланице Европске уније су одговорне за спровођење система службених контрола, којим се осигурава да животиње и роба, укључујући биље и биљне производе који улазе у Европску унију, као и да та роба и животиње на унутрашњем тржишту ЕУ буду усклађени са ЕУ прописима.

Уредба о службеним контролама (ЕУ) 2017/625 успоставља јединствени законодавни оквир за организацију службених контрола у циљу провере усаглашености са прописима којима се уређује пољопривредно-прехрамбени ланац у ЕУ и захтева посебна знања и вештине за спровођење контрола.

Да би се избегла одступања у спровођењу закона, која би могла довести до неравномерне заштите

здравља људи, животиња, биља, добробити животиња а такође и животне средине када је реч о ГМО и производима за заштиту биља, нарушавања функционисања унутрашњег тржишта животиња и робе који потпадају под обухват ове Уредбе и нарушавања конкуренције, Комисија може да допуни правила прописана Уредбом усвајањем специфичних правила за службене контроле.

Таква правила прописују посебне захтеве за обављање службених контрола, минималну учесталост контрола, посебне или додатне мере у случају неусаглашености, посебне одговорности и задатке надлежних органа, уз оне прописане Уредбом о службеним контролама, као и специфичне критеријуме за покретање механизма административне подршке обезбеђеног кроз ову Уредбу.

2. Делокруг и нови приступ Уредбе о службеним контролама 2017/625

Делокруг Уредбе о службеним контролама (ЕУ) 2017/625 је проширен како би обухватио службене контроле којима се провера усаглашеност са правилима прописаним законима у области хране и хране за животиње, здравља и добробити животиња, здравља биља и споредних производа животињског порекла.

Проширење делокруга сада укључује и здравље биља, споредне производе животињског порекла, органску производњу, употребу и обележавање заштићеним ознакама порекла, заштићеним географским ознакама и ознакама гарантованог традиционалног специјалитета, доводи до боље усклађеног и кохерентнијег приступа службеним контролама и одговарајућим мерама спровођења закона кроз целокупан пољопривредно-прехрамбени ланац.

Најзначајније промене које су уведене новом Уредбом о службеним контролама:

1. Поједностављење и смањење фрагментисаности прописа.
2. Стварање правне основе за будућност (делегирани и спроведбени акти).
3. Успостављање правила за обављање службених контрола и других сродних аспеката.
4. Проширен делокруг.
5. Одржавање начела процене ризика у планирању службених контрола.
6. Преварне праксе су један од кључних елемената ризика и део процене ризика.
7. Наглашавање обавеза надлежних органа да ограниче или на најмању могућу меру сведу оптерећење за оператере током обављања службених контрола.
8. Обезбеђење високог нивоа транспарентности контрола.
9. Поверавање послова службених контрола делегираним телима или физичким лицима. Услови за поверавање послова се нису променили.
10. Обезбеђење већег степена флексибилности за службене лабораторије.
11. Јасније дефинисане методе узорковања, анализе, испитивања и дијагностике.
12. Обезбеђење нове структуре за референтне лабораторије и центре.
13. Административна подршка и сарадња играју важну улогу у новим одредбама.
14. Од држава чланица се захтева да олакшају пренос информација од органа надлежних за спровођење закона, јавних тужилаца и судских органа у погледу случајева неусаглашености који могу да представљају ризик по здравље или преварну праксу.

Спровођење приступа заснованог на процени ризика у свим службеним контролама обухваћеним Уредбом о службеним контролама представља кључни елемент Уредбе. Истовремено, надлежни органи редовно спроводе службене контроле, на основу процене ризика и са одговарајућом учесталашћу, у свим секторима и у вези са свим субјектима, активностима, животињама и робом које потпадају под прописе којима се уређује пољопривредно-прехрамбени ланац у ЕУ.

Учесталост службених контрола утврђују надлежни органи узимајући у обзир потребу да се интензитет контрола прилагоди ризику и нивоу усаглашености који се очекују у различитим ситуацијама, укључујући могуће кршење прописа којима се регулише пољопривредно-прехрамбени ланац а које је учињено кроз преварну праксу или довођењем потрошача у заблуду.

Уредба о службеним контролама (ЕУ) 2017/625 такође појашњава и интензивира правила о сарадњи држава чланица и административној помоћи у погледу правилне примене прописа и сарадње у случајевима прекограничне неусаглашености.

Европа је имала, и још има, највише стандарде за безбедност хране на свету. Међутим, скандал са коњским месом из 2013. године је показао да има места да се праксе унапреде, иако никакав ризик по здравље није проистекао из те ситуације. Нови приступ и нова реформа су показали да систем може да реагује на изазове, као и да су сада извучене неке поуке из прошлости, чиме су усвојена паметнија правила за безбеднију храну.

Стога је једна од главних намера иза усвајања ових правила спровођење службених контрола и других службених активности са циљем да се открију потенцијална кршења правила, укључујући и кршење правила кроз преварну или праксу довођења потрошача у заблуду.

У области добробити животиња и превара у вези са храном, успостављен је систем којим се надлежним органима даје приступ ажурним, поузданим и доследним техничким подацима, могућност да претражују резултате, као и приступ новим техникама и стручним саветима за правилну примену прописа Уније који се на ову област односе. У те сврхе, Комисији је дато овлашћење за проглашавање референтних центара Европске уније за веродостојност и интегритет пољопривредно-прехрамбеног ланца и добробити животиња.

Да би се обезбедио делотворан, једнообразан и интегрисан проток података, у Уредби о службеним контролама (ЕУ) 2017/625 прописано је успостављање система за интегрисано управљање за службене контроле, како би се могло управљати информацијама и подацима о службеним контролама и другим службеним активностима.

Уредбом о службеним контролама обухваћени су:

- храна и безбедност хране
- контролисано увођење генетички модификованих организама (ГМО) у животну средину у сврху производње хране и хране за животиње,
- храна за животиње и њена безбедност,
- захтеви у вези са здрављем животиња,
- спречавање ризика по здравље људи и животиња, који произлазе из споредних производа животињског порекла и из добијених производа,
- добробит животиња,
- заштитне мере против организама штетних по биље,
- производи за заштиту биља,
- органска производња и обележавање органских производа,
- употреба и обележавање заштићеном ознаком порекла (PDO), заштићеном географском ознаком порекла (PGI) и ознаком гарантовано традиционалног специјалитета (TSG),
- службене контроле животиња и робе која улази у унију или се извози,
- службене контроле стандарда за стављање у промет, како би се откриле потенцијалне преварне праксе или праксе које доводе у заблуду.

Уредба о службеним контролама подразумева:

1. Интеграцију приступа заснованог на ризику свих службених контрола које потпадају под обухват Уредбе о службеним контролама (ЕУ) 2017/625.
2. Инструменте за смањење административног оптерећења субјеката.
3. Именовање надлежних органа и одредбе о административној сарадњи између држава чланица.
4. Обавезе надлежних органа и органа надлежних за контролу органске производње.
5. Обавезе субјеката, права субјеката на жалбу и обавезе поверљивости.
6. Методе и технике службених контрола.
7. Повећану транспарентност, могућност за објављивање резултата контрола и успостављање шема за оцењивање.
8. Додатна посебна правила за службене контроле у одређеним областима:
 - а) производња производа животињског порекла намењених за исхрану људи, хигијена хране;
 - б) резидуе релевантних супстанци у храни и храни за животиње;
 - в) производи животињског порекла, герминални производи, споредни производи животињског порекла и добијени производи;
 - г) добробит животиња;
 - д) ГМО за сврхе производње хране и хране за животиње и генетички модификована храна и храна за животиње;
 - ђ) производи за заштиту биља;
 - е) органска производња и обележавање органских производа;
 - ж) заштићена ознака порекла, заштићена географска ознака порекла и ознака гарантовано традиционалног специјалитета;
 - з) новоидентификовани ризици за храну и храну за животиње.
9. Појашњење о поверавању послова надлежних органа.

10. Одредбе о узорковању, анализама, испитивањима и дијагностици у областима које потпадају под обухват уредбе о службеним контролама. Именовање лабораторија и појашњење каскадних метода које се користе за узорковање, анализу, тестове и дијагнозу.
11. Друго стручно мишљење као инструмент за унапређење права субјеката.
12. Заједнички оквир за спровођење службених контрола животиња и робе која улази у ЕУ.
13. Поступке и мере који се могу предузети у случају сумње на неусаглашеност или неусаглашености.
14. Финансијске одредбе у вези са службеним контролама и другим службеним активностима.
15. Јединствени оквир за службену сертификацију, издавање службених сертификата и потврда
16. Именовање и надлежности референтних лабораторија и центара.
17. Одредбе за усклађено планирање и извештавање о ВНПК и годишње извештаје које шаљу државе чланице.
18. Овлашћење комисији да спроводи контроле у држави чланици и трећим земљама, са списка трећих земаља.
19. Правила којима се успоставља Интегрисани систем за управљање информацијама за службене контроле (IMSOC).
20. Унапређена правила о финансијским санкцијама за преварне радње или радње које доводе у заблуду.
21. Повлачење и амандмани већег броја одредби које су специфичне за дате секторе.

Слика 1: Преглед Уредбе о службеним контролама (ЕУ) 2017/625

Службене контроле се спроводе у свим фазама производње, прераде, дистрибуције и употребе. Одредбе о службеним контролама примењују се на све субјекте у пословању у областима хране и хране за животиње, од примарних произвођача до малопродајних и угоститељских објеката, укључујући и оплемењиваче, одгајиваче и трговце биљем и животињама. Како би се повећала ефикасност контрола на највећу могућу меру, овом Уредбом се прописује да ће надлежни органи успоставити и одржавати ажуран регистар субјеката који подлежу службеним контролама.

Субјекти треба надлежним органима да доставе ажуриране информације о свом називу, специфичним делатностима које обављају, укључујући и активности које се предузимају помоћу комуникације на даљину (као што је продаја путем интернета) и локације које су под њиховом контролом. Како би се смањило административно оптерећење, ако неки списак или регистар оператера већ постоји за друге намене, надлежни органи могу да користе постојећи списак или регистар.

3. Разумевање појмова „службене контроле“ и „друге службене активности“

У случајевима када прописи којима се уређује пољопривредно-прехрамбени ланац у ЕУ прописују да надлежни органи проверавају да ли оператери испуњавају одговарајуће услове и да ли животиње или роба испуњавају посебне услове, таква провера усаглашености сматра се „службеном контролом“.

„Друге активности“ подразумевају давање овлашћења или одобрења, епидемиолошки надзор и праћење, искорењивање и спречавање ширења болести или штетних организама, као и издавање службених сертификата или потврда итд. и подлежу истим посебним прописима који регулишу дату област, као и службене контроле укључујући и Уредбу о службеним контролама.

И „службене контроле“ и „друге службене активности“ спроводе надлежни органи, или делегирана тела/физичка лица којима су поверени одређени послови из области службених контрола у складу са Уредбом о службеним контролама, како би се проверили:

- (а) усаглашеност субјеката са овом Уредбом и са правилима наведеним у члану 1(2);
- (б) да ли животиње или роба испуњавају захтеве прописане правилима наведеним у члану 1(2), укључујући и издавање службених потврда или службених потврда.

За сврхе Уредбе о службеним контролама, „друге службене активности“ подразумевају друге активности осим службених контрола, које спроводе

надлежни органи, или делегирана тела/физичка лица којима су поверене одређене друге службене активности у складу са овом Уредбом, и правилима наведеним у ставу 1(2), укључујући активности усмерене ка провери присуства болести животиња или организама штетних за биље, спречавању или ограничавању ширења тих болести животиња или организама штетних за биље, њиховом искорењивању, издавање овлашћења или одобрења, као и издавање службених сертификата или службених потврда.

Као пример може да послужи издавање службеног сертификата о здрављу животиња, укључујући и проверу да ли животиње испуњавају одредбе прописа у области службених контрола. Међутим, узимање узорка крви за испитивање животиња у вези са режимом управљања здрављем животиња у трговини, за сврхе издавања службеног сертификата о здрављу (на основу службене контроле која је спроведена пре издавања сертификата) не спроводи се како би се „проверила усаглашеност“ па је стога класификовано као „друга службена активност“.

Још један пример може да се узме: спровођење интерних ревизија унутар надлежног органа који се сматра „другом службеном активношћу“. Иако унутрашња ревизија може да провери усаглашеност надлежног органа са правилима прописаним у Уредби о службеним контролама, надлежни орган није „субјекат“.

Уопштено посматрано, сви кораци који су потребни за извођење неке активности треба да се сматрају делом те активности. То обухвата формирање документације, као што је попуњавање извештаја о службеној контроли или евиденти-

рање резултата неке активности у електронским системима (нпр. попуњавање и потписивање ЗЗУД). Међутим, активности које нису неопходне за заокруживање неке активности, већ се заснивају на завршеној активности, треба да се посматрају као одвојене активности. На пример, издавање службеног сертификата заснива се на службеној контроли, али се, само по себи, не сматра делом службене контроле. Сходно овом примеру, активности које следе након, или проистичу из службених контрола, а које саме нису усмерене ка провери усаглашености, могу се сматрати „другим службеним активностима“, као што су:

- подношење обавештења или документације у информационе системе;
- усвајање мера за спровођење закона и/или корективних мера након установљивања неусаглашености;
- изрицање казни за неусаглашености.

Неки други примери „других службених активности“ су:

- управљање листама регистрованих/одобренних субјеката;
- смернице/савети за субјекте о прописима ЕУ у области пољопривредно-прехранбеног ланца и њиховог спровођења;
- надзор над присуством организама штетних за биље;
- надзор за сврхе откривања присуства болести животиња;
- епидемиолошке истраге у случају инфекција које се преносе храном;
- обавештавање о болестима животиња и организмима штетним за биље;
- искорењивање и спречавање ширења болести животиња и организама штетних за биље;
- координација, припрема и надзор над спровођењем ВНК и годишњег извештавања.

Детаљнији примери дати су у табели 1 „Примери службених контрола и других службених активности“.

Табела 1: Примери службених контрола и других службених активности

	Активност	Службене контроле	Друге службене активности	Коментар/образложење
1	Састајање и размена информација са цариним			Није провера усаглашености
2	Провера списка претходних најави пошљки које улазе у ЕУ за потребе планирања граничних контрола			Припрема пре спровођења службених контрола
3	Успостављање програма искорењивања			Програм искорењивања
4	Ажурирање писаних процедура за службене контроле			Припрема службених контрола
5	Планирање контрола			Припрема пре спровођења службених контрола
6	Употреба резултата надзора које је спровео оператер			Анализа података у сврхе припреме службене контроле, која није сама по себи провера усаглашености
7	Израда нацрта писаних процедура за спровођење службених контрола			Припрема/помоћ пре спровођења службених контрола
8	Провера евиденције о транзитним пошљкама			Провера усаглашености (са чланом 19(а) Уредбе (ЕУ) 2019/2124)
9	Узимање узорака из пошљки које улазе у ЕУ у складу са стандардом TRACES			
			Провера усаглашености	
10	Спровођење провера животиња и робе која улази у ЕУ.			Провера усаглашености
11	Провера да ли је оператер правилно попунио ЗЗУД.			Провера усаглашености
12	Узорковање и испитивање узорака пошљке на граничном контролном месту.			Провера усаглашености
13	Узорковање и испитивање узорака пошљке на месту одредишта након прекограничне трговине.			Провера усаглашености са прописима специфичним за дати сектор.
14	Провера да ли је оператер испунио захтеве у вези са ограничењем кретања.			Провера усаглашености са прописима специфичним за дати сектор.
15	Узорковање и испитивање узорака пошљке у карантинском објекту, у складу са правилима ЕУ.			Провера усаглашености са прописима специфичним за дати сектор.
16	Узорковање и испитивање узорака за новооткривене болести.			Епидемиолошки надзор; видети Уредбу о службеним контролама, преамбулу (25)
17	Узимање узорака од дивљих животиња у циљу надзора над болешћу увршћеном у листу болести.			Програм надзора за проверу присуства болести, видети Уредбу о службеним контролама преамбулу (25)
18	Провера да ли је оператер усаглашен са посебним захтевима прописаним у програму искорењивања болести са листе.			Провера усаглашености са прописима специфичним за дати сектор.
19	Пружање саветодавне помоћи оператеру у вези са биобезбедносним мерама за спречавање ширења болести са листе.			Помоћ, не провера усаглашености

	Активност	Службене контроле	Друге службене активности	Коментар/образложење
20	Провера података о производњи како би се установило да ли оператер обавештава надлежне органе о абнормалној смртности, значајном смањењу стопа производње са неутврђеним узроком или сумњама на одређене болести са листе итд, у складу са правилима ЕУ			Провера усаглашености
21	Узорковање и анализа узорака ради одржавања статуса државе чланице, зоне или објекта који су ослобођени присуства болести/штетног организма са листе.			Програм надзора за проверу присуства болести.
22	Спровођење надзора на бази ризика ради утврђивања присуства штетних организама.			видети члан 2(2) и преамбулу (25)
23	Процена прве усаглашености прехранбених производа са Уредбом 2018/848 о органским производима пре пуштања у промет.			Провера усаглашености са правилима наведеним у члану 1(2)(и) и члану 9(3).
24	Провера усаглашености са максималним дозвољеним концентрацијама резидуала.			Провера усаглашености са прописима специфичним за дати сектор.
25	Епидемиолошке истраге ради утврђивања обима ширења неке болести.			видети члан 2(2) и преамбулу (25)
26	Редовне контроле или контроле засноване на процени ризика у одобреним објектима ради провере да ли оператер и даље испуњава услове за одобрење.			Провера усаглашености са прописима специфичним за дати сектор.
27	Провере усаглашености са захтевима трећих земаља који нису прописани правилима ЕУ или националним правилима, у објектима оператера.			Није проверка усаглашености са правилима Уредбе о службеним контролама или правилима наведеним у члану 1(2).
28	Радње (нпр. инспекцијски надзор, документарна провера итд.) у вези са објектом који је поднео захтев за одобрење, у складу са захтевима правила ЕУ (нпр. сабирни центар, објект за аквакултуру, објект за герминалне производе).			Провера усаглашености са прописима специфичним за дати сектор.
29	Ревизија кланица/постројења за расецање у погледу GHP и процедура заснованих на начелима HACCP.			Провера усаглашености са правилима наведеним у члану 1(2).
30	Провера да ли је приватни ветеринар правилно спровео потребну истрагу у вези са абнормалном смртношћу или значајним смањењем производње (укључујући узорковање и анализу).			Провера усаглашености оператера и ветеринара чије услуге користе.
31	Интерна ревизија коју спроводе надлежни органи.			Није проверка усаглашености животиња/робе/оператера.
32	Провера евиденције и документације о пуштеним пошлицама.			Активност након службене контроле.
33	Провера усаглашености животиња и робе који улазе у ЕУ са правилима прописаним чланом 1(2).			Провера усаглашености.

	Активност	Службене контроле	Друге службене активности	Коментар/образложење
34	Доношење одлуке и потписивање ЗЗУД.			Део финализације службене контроле.
35	Убацивање резултата провера животиња и робе који улазе у ЕУ у TRACES систем.			Део финализације службене контроле.
36	Издавање дозволе за улазак животиња у ЕУ, укључујући дозволе на основу правила за улазак која нису потпуно усаглашена на нивоу ЕУ.			Активност након провере усаглашености (аналогно издавању службеног сертификата или атеста (члан 2(2)). Члан 1(2) се односи на правила установљена и на нивоу ЕУ и на националном нивоу.
37	Узорковање и анализа спроводе се да би се утврдила усаглашеност попиљке животиња/биља са захтевима за сертификацију за прекограничну трговину.			Провера усаглашености са прописима специфичним за дати сектор.
37.1	Провере спроводе надлежни органи или делегирана тела/лица на серијама биља или биљних производа, за присуство карантинских штетних организама ЕУ, или регулисаних некарантинских штетних организама, за потребе издавања фитосанитарног сертификата.			Провера усаглашености са правилима наведеним у члану 1(2)(г).
37.2	Провере спроводе надлежни органи или делегирана тела/лица, на серијама биља или биљних производа, за присуство карантинских штетних организама ЕУ или регулисаних некарантинских штетних организама, за потребе издавања биљног пасоша.			Провера усаглашености са правилима наведеним у члану 1(2)(г).
37.3	Провере спроводе надлежни органи или делегирана тела/лица на серијама биља или биљних производа, за присуство карантинских штетних организама ЕУ, или регулисаних некарантинских штетних организама.			Провера усаглашености са правилима наведеним у члану 1(2)(г).
37.4	Издавање фитосанитарног сертификата и/или биљног пасоша.			Активност заснована на резултату службене контроле.
37.5	Активности надзора. Ове активности су намењене за откривање присуства организама штетних за биље и могу се сматрати ООА.			
37.6	Узорковање и испитивање које се спроведе у контексту надзора над присуством карантинских штетних организама ЕУ.			Епидемиолошки надзор и праћење; видети Уредбу о службеним контролама, преамбула (25)
38	Налагање одлагања споредних производа животињског порекла након избијања заразе.			Мера која се спроводи након службене контроле или друге службене активности.
39	Налагање ограничења кретања као дела програма за искорењивање, или због одређеног утврђеног статуса (инфициран, слободан од присуства итд).			Мера се спроводи након друге службене активности.
40	Налагање ограничења кретања услед избијања епидемије заразне болести.			Мера која се спроводи након службене контроле или друге службене активности.

	Активност	Службене контроле	Друге службене активности	Коментар/образложење
41	Убијање животиња у контексту програма искорењивања болести.			Накнадна мера у контексту програма искорењивања болести.
42	Обавештавање о присуству болести са листе (путем ANDS, ка ОИЕ, ка земљама са којима се врши промет итд).			Активност која се спроводи након службене контроле (или након друге службене активности).
43	Налагање да се неусаглашене животиње изолују или да буду заклане.			Мере предузете након што се установи неусаглашеност (члан 138(2)).
44	Провера да ли су службене контроле правилно спроведене и евидентирани.			Активност након службене контроле.
45	Информисање јавности о одређеним ризицима (нпр. епидемији болести, њеној природи, предузетим мерама итд).			Информисање, не проверавање усаглашености.
46	Издавање одобрења за објекат.			Активност након провере усаглашености (члан 148); видети преамбулу (25).
47	Провере објекта унутар ЕУ како би се утврдила усаглашеност са извозним захтевима прописаним чланом 1(2).			Провера усаглашености са правилима наведеним у члану 1(2).
48	Провера унутар објекта у ЕУ ради утврђивања усаглашености са захтевима трећих земаља.			Провера усаглашености са правилима осим оних наведених у члану 1(2).
49	Истражне радње којима се утврђује степен неусаглашености.			Провера усаглашености; члан 138(1).
50	Провера усаглашености са правилима прописаним у члану 1(2) за сврхе издавања службеног сертификата или службеног атеста.			Провера усаглашености (видети члан 2(1)(б)),
51	Издавање службеног сертификата или службеног атеста на основу резултата службених контрола.			Активност заснована на спроведеној службеној контроли (видети члан 2(2)).
52	Припрема инспекцијског надзора/ревизије/лабораторијског извештаја (резултат службених контрола).			Саставни део активности у оквиру службене контроле.
53	Праћење присуства хемијских контаминаната које се спроводи како би се проверила усаглашеност са прописаним концентрацијама које су дефинисане правилима ЕУ или националним правилима, или како би се проверила усаглашеност оператера са мерама за ублажавање прописаним правилима ЕУ или националним правилима.			Циљана провера усаглашености са правилима наведеним у члану 1(2).
54	Праћење хемијских контаминаната за које није прописана концентрација, а које се спроводи како би се потврдило присуство контаминаната у храни или ради прикупљања података у складу са чланом 33 Уредбе (ЕЦ) бр. 178/2002.			Општа активност праћења

4. Именовање надлежних органа

За области које потпадају под делокруг нове Уредбе о службеним контролама, државе чланице ЕУ ће одредити један или већи број надлежних органа који ће бити одговорни за спровођење службених контрола и других службених активности.

Државе чланице ЕУ ће одредити један или већи број надлежних органа који ће бити одговорни за организацију и спровођење службених контрола и других службених активности за сваку област обухваћену Уредбом о службеним контролама. Државе чланице ЕУ могу да идентификују и одреде један или више надлежних органа које ће именовати за сваку од области. Истовремено, државе чланице ЕУ ће такође именовати један надлежни орган који за сваку област, обезбеђује правилно координисану комуникацију са надлежним органима других држава чланица и са Европском комисијом.

Надлежни органи морају да поступају у јавном интересу и морају да имају одговарајуће ресурсе, опрему и да гарантују непристрасност и професионалан приступ. Надлежни органи би требало да обезбеде квалитет, доследност и ефективност службених контрола. Надлежни органи морају да обезбеде да њихови запослени, који спроводе службене контроле и друге службене активности буду редовно обучавани о важећим прописима, у складу са својом облашћу надлежности, као и о

обавезама које проистичу из Уредбе о службеним контролама. Надлежни органи би требало да спроведу унутрашњу ревизију или да организују да се у њихово име спроведе ревизија, како би утврдили усаглашеност са Уредбом о службеним контролама. Ове ревизије треба да се спроведу на транспарентан начин и да подлежу преиспитивању од стране независних органа.

Одредбе Уредбе о службеним контролама унапређују транспарентност службених контрола и повећавају одговорност надлежних органа према потрошачима и оператерима тако што им омогућавају да добију информације о томе како се примењују и спроводе правила о пољопривредно-прехрамбеном ланцу. На пример, надлежни органи морају да обезбеде редовно и благовремено објављивање резултата службених контрола. Ове публикације морају да садрже врсту и број контрола, случајеве утврђених неусаглашености и случајеве у којима су предузете мере за спровођење закона као и изречене казне. Уредба о службеним контролама омогућава надлежним органима да ставе на увид јавности информације о шеми за оцењивање субјеката на основу резултата службених контрола. Критеријуми за оцењивање треба да буду објективни, правични и транспарентни како би потрошачи били боље информисани о нивоу усаглашености привредних субјеката.

5. Обавезе субјеката

Током службених контрола, субјекти су дужни да помогну и сарађују са запосленима надлежних органа.

Субјекти би требало у потпуности да сарађују са надлежним органима, делегираним телима или физичким лицима којима су поверени одређени послови, како би се обезбедило неометано извођење службених контрола и омогућило надлежним органима да обављају друге службене активности. Субјекти одговорни за пошиљке које улазе у ЕУ би требало да обезбеде све доступне информације које се односе на ту пошиљку. Сви субјекти би требало да надлежним органима доставе информације које су потребне за идентификацију

субјеката и њихових активности, како субјеката које они снабдевају, тако и оних који снабдевају њих, као што су на пример подаци о:

- опреми,
- превозним средствима,
- објектима,
- рачунарима,
- документе и било које друге релевантне информације,
- животиње и робу која је под њиховом контролом.

6. Поверавање послова делегираним телима или физичким лицима

Надлежни органи могу да повере одређене послове службене контроле једном или већем броју делегираних тела или физичких лица.

Надлежни органи су дужни да обезбеде да делегирана тела/физичка лица имају овлашћења која су потребна за делотворно обављање ових послова.

Нове одредбе такође уређују поверавање специфичних задатака у погледу других службених активности. Делегирана тела морају да имају неопходну стручност, опрему, запослене са одговарајућим квалификацијама и искуством за спровођење контроле. Делегирана тела морају да буду непристрасна, без конфликта интереса и акредитована у складу са стандардима релевантним за послове контроле које обављају.

Поверавање одређених послова службене контроле делегираним телима увек се врши писаним путем и обухвата прецизан опис послова и услова под којима се ти послови могу обавити. Такође се успоставља делотворан систем координације између надлежног органа који поверава послове и делегираног тела.

Надлежни органи морају да организују ревизије или инспекцијски надзор над делегираним телом или физичким лицем и уколико надлежни орган утврди да делегирано тело или физичко лице не испуњавају неопходне услове, одлука о померању послова се укида, делимично или у целости.

Одговорност за предузимање радњи у случају утврђене неусаглашености (нпр. мере спровођења закона) не може се поверити. Такве радње може да извршава само одговарајући надлежни орган.

7. Именовање службених лабораторија, узорковање, испитивање или дијагностика

Надлежни органи могу да именују, као службену лабораторију, само лабораторију која је акредитована према EN ISO/IEC 17025 стандарду.

Трајно изузеће од обавезне акредитације лабораторија за службене контроле надлежни органи могу да уведу за лабораторије које имају ограничен делокруг активности (нпр. присуство *Trichinella* у месу).

Од надлежних органа се захтева да именују службене лабораторије које врше лабораторијске анализе, испитивања и дијагностику узорака узетих током службених контрола и других службених активности. Именовање службених лабораторија се доноси у писаном облику и мора да пружи документоване доказе којима се доказује да номинована лабораторија испуњава све захтеве у складу са критеријумима наведеним у Уредби о службеним контролама.

Надлежни органи могу да именују, као службену лабораторију, искључиво лабораторију која:

- 1) поседује стручност, опрему и инфраструктуру потребну за извођење анализа или испитивања или дијагностике на узорцима;
- 2) има довољан број запослених са одговарајућим квалификацијама, обуком и искуством;
- 3) нема никакав конфликт интереса у погледу обављања послова службене лабораторије;
- 4) може благовремено да испоручи резултате анализа, испитивања или дијагностике обављене на узорцима узетим током службених контрола и других службених активности;
- 5) ради у складу са стандардом EN ISO/IEC 17025 и акредитована је у складу са тим стандардом од стране националног акредитационог тела.

Службене лабораторије такође учествују у међулабораторијским упоредним испитивањима или проверама квалитета рада која се организују за анализе, испитивања или дијагностику коју обављају у својству службених лабораторија.

У случају да резултати анализе, испитивања или дијагностике обављене на узорцима узетим током службених контрола или других службених активности упућују на ризик по здравље људи, животиња или биља, или у случају ГМО и средстава за заштиту биља, ризик и за животну средину, или указују на вероватну неусаглашеност, службене лабораторије обавештавају надлежне органе који су их именovali.

Надлежни орган организује редовне ревизије службених лабораторија које су претходно именоване, као и у било ком тренутку за који сматрају ревизију неопходном, осим у случају да наведене ревизије сматрају непотребнима с обзиром на акредитационо оцењивање (лабораторија ради у складу са стандардом EN ISO/IEC 17025 и акредитована је у складу са тим стандардом код националног акредитационог тела).

Уз оцењивање током акредитације, биће успостављени механизми који омогућавају надлежном органу да реагује на неку неусаглашеност лабораторије. Такви механизми могу да обухватају годишње извештаје, редовне извештаје или размену информација о службеним контролама

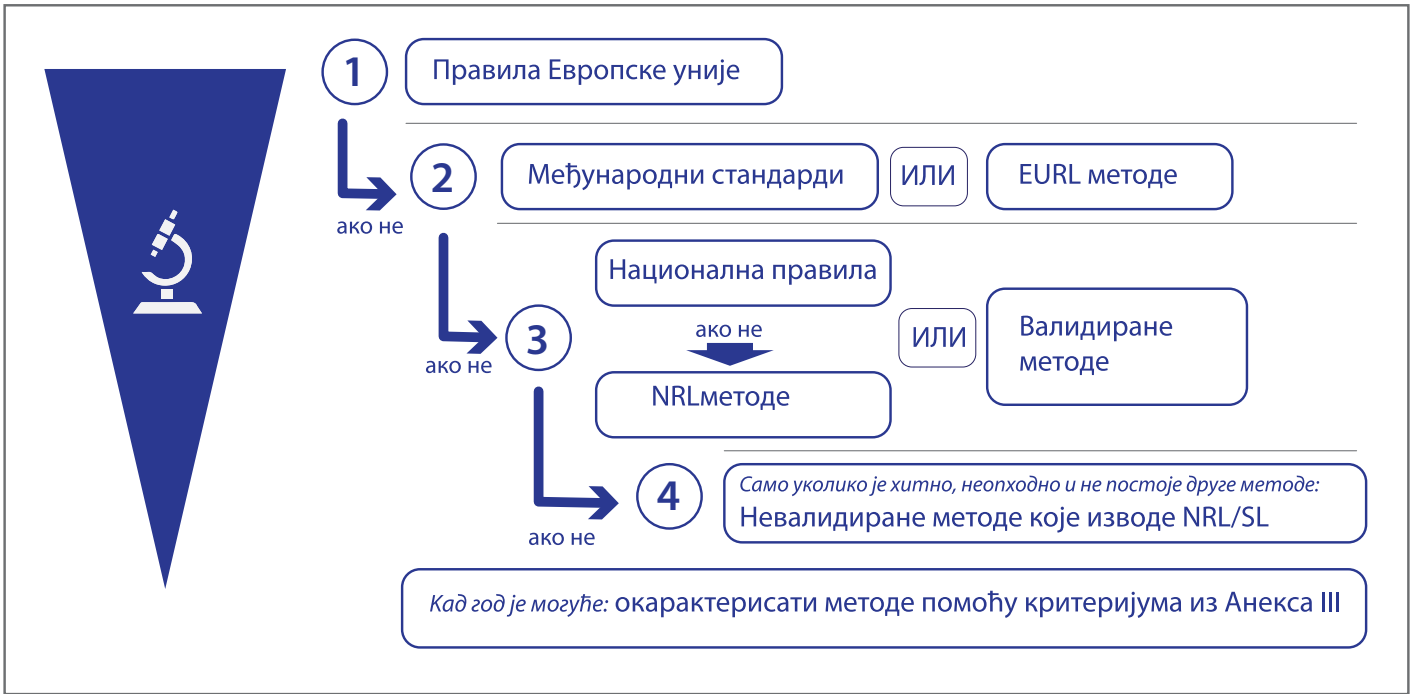
које се обављају на различитим нивоима (нпр. локалном, регионалном итд), те преглед резултата међулабораторијских упоредних испитивања или тестова профицијенције које организују НРЛ.

Надлежни орган може да именује службену лабораторију која се налази у другој држави чланици ЕУ или у трећој земљи која је уговорна страна Споразума о европском економском простору (ЕЕА), али чак и у таквим случајевима морају бити испуњени сви захтеви који се односе на службене лабораторије.

Надлежни орган укида именовање у случају дуготрајне неусаглашености са захтевима или обавезама.

Уредба о службеним контролама појашњава да се правила о методама узорковања, испитивања и дијагностике примењују како на службене контроле, тако и на друге службене активности прописане Уредбом о службеним контролама. Употреба лабораторијских метода заснована је на каскадном начелу (Слика 2: Визуелни приказ начела каскаде лабораторијских метода).

Да би се осигурала поузданост и доследност службених контрола и других службених активности широм ЕУ, методе које се користе за узорковање и лабораторијске анализе, испитивања и дијагностику требало би да испуњавају научне стандарде, као и посебне услове у погледу аналитике, испи-

Слика 2: Визуелни приказ начела каскаде лабораторијских метода.

тивања и дијагностике, и да обезбеђују и поуздане резултате анализе, испитивања и дијагностике.

Највиши приоритет придаје се методама чију примену у сврху службених контрола и других службених активности одређују ЕУ прописи. У одсуству правила ЕУ, службене лабораторије користе:

- 1) доступне методе усклађене са релевантним међународно признатим правилима или протоколима, укључујући оне које је прихватила Европска комисија за стандардизацију (CEN); или релевантне методе развијене у, или препоручене од референтних лабораторија Европске уније и валидиране у складу са међународно прихваћеним научним протоколима;
- 2) у одсуству одговарајућих правила или протокола, службене лабораторије користе методе које су усаглашене са важећим правилима прописаним на националном нивоу, или уколико таква правила не постоје, одговарајуће методе које су развиле или препоручују националне референтне лабораторије и које су валидиране у складу са међународно прихваћеним научним протоколима; или одговарајуће методе које су развијене или валидиране помоћу унутарлабораторијских или међулабораторијских метода у складу са међународно прихваћеним научним протоколима.

У хитним случајевима могућа је примена невалидираних метода уколико не постоји ниједна од претходно описаних метода. Употреба невалидираних метода треба да буде образложена у погледу оба ова услова, узимајући у обзир могућност да надлежни органи именују службене лабораторије у другим државама чланицама или земљама ЕЕА.

На захтев надлежних органа, службене лабораторије стављају на увид јавности називе метода коришћених за анализе, испитивања или дијагностику.

Иако Уредба о службеним контролама прописује строге услове за употребу метода, она такође прописује и одређене изузетке. Трајно изузеће од обавезне акредитације лабораторија за службене контроле надлежни органи могу да уведу за лабораторије које имају ограничен делокруг активности (нпр. присуство *Trichinella* у месу).

Значајно изузеће дозвољено је за примену акредитованих метода у неким случајевима. Европска комисија је усвојила Делегирану уредбу Комисије (ЕУ) 2021/1353 од 17. маја 2021. којом се допуњава Уредба (ЕУ) 2017/625 Европског парламента и Савета о случајевима и условима под којим надлежни органи могу да именују службене лабораторије које не испуњавају услове у погледу свих метода које користе за службене контроле или друге службене активности. У области здравља биља, материјала који долазе у додир с храном, прехранбених адитива, прехранбених ензима, арома и адитива за храну за животиње, дозвољено је веће изузеће за лабораторије него у другим областима, али и даље морају да заврше процес акредитације. Надлежни органи могу да именују као службене лабораторије, оне лабораторије које нису акредитоване за све методе које користе за службене контроле и друге службене активности под условом да такве лабораторије имају програм осигурања квалитета и користе методе које се одликују релевантним критеријумима прописаним у Анексу III Уредбе (ЕУ) 2017/625, као и начинима за примену тих критеријума. У области здравља биља, надлежни органи могу да именују као службене лабораторије, оне лабораторије које желе да користе метод за који немају акредитацију, а које су већ акредитоване за најмање један метод за употребу на штетном организму из исте групе

организама, тј. нематода, бактерија, гљивица и оомицета, вируса, вириода и фитоплазми, инсеката и ваши, из које је и штетни организам за који се користи неакредитована метода.

Привремено изузеће од обавезне акредитације може се увести за методе анализе, испитивања и дијагностике које нису покривене акредитацијом. Оно би било ограничено на специфичне услове, као што су ванредне ситуације и ситуације у којима је метода недавно уведена као захтев у ЕУ прописе.

У погледу узорковања животиња и робе које се нуде на продају путем комуникације на даљину, узорци животиња и робе које је надлежни орган наручио путем интернета а да се није идентификовао, такође могу да се користе за сврхе службене контроле. У таквим случајевима, надлежни орган предузима све кораке да обезбеди да се оператери, од којих су ти узорци наручени, информишу да су ти узорци узети за потребе службене контроле и да оператер може да искористи своје право на друго стручно мишљење.

8. Финансирање службених контрола и других службених активности

Државе чланице ЕУ ће обезбедити одговарајуће финансијске ресурсе надлежним органима, за обављање службених контрола и других службених активности.

Државе чланице имају обавезу да обезбеде висок ниво транспарентности у погледу метода и података који се користе за обрачун свих накнада или такси.

Државе чланице сnose одговорност да обезбеде одговарајуће финансијске ресурсе за обезбеђивање запослених и осталих ресурса који су потребни надлежним органима за спровођење службених контрола и других службених активности.

Како би се смањила зависност система службених контрола од јавних финансија, и обезбедила одрживост финансирања службених контрола, надлежни органи треба да наплаћују обавезне таксе или накнаде за покривање трошкова насталих током спровођења службених контрола одређених оператера и одређених активности за које прописи о пољопривредно-прехрамбеном ланцу у ЕУ дефинишу регистрацију или одобрење у складу са правилима ЕУ о хигијени хране и хране за животиње, здрављу животиња, добробити животиња или са правилима којима се регулише здравље биља.

Обавезне таксе или накнаде такође се наплаћују од субјеката како би се надокнадили трошкови настали током службених контрола за потребе издавања службених сертификата или потврда, као и

трошкови службених контрола које надлежни органи спроводе на граничним контролним местима (увозне и транзитне пошиљке).

Надлежни органи такође наплаћују обавезне таксе или накнаде да би надокнадили трошкове настале у вези са службеним контролама које захтева субјекат у пословању храном за животиње, како би добио одобрење, као и службеним контролама које нису изворно планиране а које су постале неопходне након откривања случајева неусаглашености од стране истог субјекта па се спроводе да би се одредио степен и утицај неусаглашености или да би се проверило да ли је неусаглашеност отклоњена.

Државе чланице могу да усвоје националне прописе за наплату такси или накнада како би покриле трошкове службених контрола и других службених активности поред обавезних накнада, под условом да то није забрањено прописима ЕУ који се примењују на области обухваћене Уредбом о службеним контролама. Ове накнаде или таксе нису обавезне и не постоје правила о методама обрачуна трошкова. Међутим, ове накнаде се наплаћују у складу са правилима прописаним Уредбом о службеним контролама.

На пример, Уредба о службеним контролама прописује да се обавезне накнаде или таксе не примењују на службене контроле којима се проверава усаглашеност са условима за органску производњу и обележавање органских производа. Међутим, надлежни орган спроводи контролу органске производње пре уласка органских произво-

да у ЕУ. У случају службених контрола увезених животиња и робе, државе чланице ЕУ примењују обавезну накнаду; дакле, у случајевима где надлежни орган контролише усаглашеност са правилима ЕУ за увезене органске производе, државе чланице ЕУ такође могу да наплаћују накнаде на основу начела наплате накнада прописаних Уредбом.

Овакве накнаде треба да покрију, али не и пређу трошкове настале током службене контроле.

Надлежни органи могу да наплаћују обавезне таксе или накнаде у вези са службеним контролама, било у износу трошкова који су обрачунати у складу са стварним трошковима, или у износу који је предвиђен Анексом IV Уредбе о службеним контролама.

Уредба о службеним контролама омогућава државама чланицама да израчунају паушалну цену за појединачни сектор, делатност или категорију субјекта, на основу трошкова свих службених контрола у складу са Уредбом. Када је реч о обрачуну накнада које се наплаћују од сваког сектора, делатности и категорије субјекта, Уредба о службеним контролама захтева од држава чланица да узму у обзир утицај који врста и размере посматране делатности као и релевантни фактори ризика, имају на дистрибуцију укупних трошкова службених контрола.

Уредба о службеним контролама такође појашњава шта све обухватају наведени укупни трошкови:

- 1) плате запослених, у шта спада и пратеће и административно особље, ангажовано у спровођењу службених контрола, трошкови њиховог социјалног, здравственог и пензијског осигурања;
- 2) трошкове у вези са објектима и опремом, у шта спадају и трошкови одржавања и осигурања, као и други повезани трошкови;
- 3) трошкове у вези са потрошним материјалом и алатом;
- 4) трошкове услуга које делегирана тела наплате од надлежних органа на име спровођења службених контрола поверених тим делегираним телима;

- 5) трошкове обуке запослених уз изузетак обуке неопходне за стицање квалификација за запослење у надлежним органима;
- 6) путне трошкове запослених и припадајуће трошкове дневница;
- 7) трошкове узорковања и лабораторијских анализа, испитивања и дијагностике које наплате службене лабораторије.

Приликом спровођења службених контрола, државе чланице имају обавезу да обезбеде висок ниво транспарентности у погледу метода и података који се користе за обрачун свих накнада или такси, детаљне информације о износима накнада или такси, за сваку категорију субјекта и за сваку категорију службених контрола или других службених активности и све податке потребне за анализу трошкова.

9. Службене контроле животиња и робе која улази у ЕУ

Уредба о службеним контролама прописује захтеве за контролу животиња и робе која улази у ЕУ из трећих земаља, како би се осигурала њихова усаглашеност са прописима, а посебно са правилима осмишљеним да се заштити здравље људи, животиња и биља, добробит животиња, а у случају ГМО и производа за заштиту биља, и животна средина.

Службене контроле животиња и роба које улазе у ЕУ спроводе се на основу процене ризика.

Уредба о службеним контролама уређује неколико аспеката службених контрола животиња и робе које улазе у ЕУ и обезбеђује правни оквир за детаљне захтеве у тој области.

Најважнији захтеви су следећи:

- Проверава се листа животиња и робе. Листа обухвата опште категорије као што су „животиње“, „производи животињског порекла“, „споредни производи животињског порекла“, „биље и биљни производи“ итд.
- Неке врсте животиња и робе изузете су из инспекцијског надзора на граници. На пример, оне које су намењене за посебне сврхе, или храна коју са собом носе путници која је намењена за личну употребу.
- Уредба о службеним контролама дефинише три врсте провера (документациону, проверу идентитета и физичку проверу) и које пошиљке се подвргавају физичким проверама. Такође се даје приоритет пошиљкама живих животиња.
- Учесталост физичких провера треба да се одреди и прилагоди на основу процене ризика за здравље људи, животиња или биља, добробит животиња или у случају ГМО и средстава за заштиту биља, ризика и за животну средину.
- Учесталост провера идентитета такође треба да се смањи на проверу службеног печата тамо где је то оправдано услед смањеног ризика од пошиљки које улазе у ЕУ.

- Захтеви у погледу сертификата и докумената. Животиње и робу морају да прате сертификати. За сваку пошиљку одређене категорије животиња и робе, оператер који је одговоран за пошиљку ће испунити одговарајући део ЗЗУД, али ће надлежни органи на граничном контролном месту попунити ЗЗУД до краја.
- Посебна правила. У начелу, пошиљке контролише надлежни орган на граничним контролним местима приспећа. Улазак пошиљки у ЕУ се допушта тек након што се провери да ли су усаглашене са прописима. Међутим, могу постојати изузеци од овог начела у случајевима у којима:
 - надлежни органи омогуће превознику увезене хране да настави са транспортом до одредишта, у периоду док још увек чека резултате анализа;
 - службене контроле се спроводе на граничном контролном месту које није гранично контролно место приспећа;
 - у неким случајевима, службене контроле могу да спроведу други органи, попут царинских органа.

За све претходно наведене аспекте, Комисија има овлашћење да усвоји детаљна правила како би се унапредила имплементација захтева из Уредбе о службеним контролама.

Важан корак поједностављења је успостављање граничних контролних места (ГКМ) за све службене контроле, која замењују два постојећа типа места за спровођење инспекцијског надзора:

- гранична места за спровођење инспекцијског надзора за увезене животиње и производе животињског порекла
- означена места уласка за пошиљке одређених врста хране и хране за животиње које подлежу чешћим контролама.

ГКМ које је означено као такво за дату категорију животиња и робе мора да испуњава минималне услове за ГКМ у погледу објеката, за дату категорију.

10. Издавање службених сертификата

Службене сертификате издаје само надлежни орган, док службене потврде могу да издају субјекти под посебним службеним надзором надлежног органа, или сами надлежни органи.

Прописи ЕУ у области пољопривредно-прехранбеног ланца дефинишу случајеве у којима стављање у промет или кретање одређених животиња или робе треба да прати службени сертификат који потписује службено лице које издаје сертификат. Стога је Уредбом о службеним контролама успостављен заједнички скуп правила којим се утврђују обавезе надлежних органа и службених лица која издају сертификате у погледу издавања службених сертификата, као и карактеристике које службени сертификат треба да има да би се обезбедила његова поузданост.

За извезену храну и храну за животиње, надлежни органи морају да издају сертификате који садрже све информације у вези са службеним контролама, без обзира да ли их је извршило исто службено

лице или неки други надлежни орган. Службене сертификате издају искључиво надлежни органи. Сертификате могу да издају само овлашћена службена лица која су правилно обучена, те која су непристрасна и немају никакав конфликт интереса, а сертификати се могу потписати тек када су сасвим попуњени. Поступци службених лица такође подлежу службеним контролама.

За одређене врсте хране, као што је храна биљног порекла, надлежни органи издају потврде са информацијама као што су оне садржане у биљном пасошу, логотипу органске хране и ознакама заштићеног порекла. Службене потврде могу да издају оператери под посебним службеним надзором надлежног органа, или сами надлежни органи.

Детаљна правила о захтевима за издавање сертификата за животиње и производе, као и захтевима за издавање потврде, могу се пронаћи у посебним прописима који регулишу дату област.

11. Референтне лабораторије и референтни центри

Референтне лабораторије ЕУ (ЕУРЛ) имају важан задатак да координишу националним референтним лабораторијама и да им обезбеђују увид у податке и смернице о методама лабораторијских анализа, да им пружају научну и техничку помоћ и обуку за службене лабораторије.

Држава чланица ће именовати једну или већи број националних референтних лабораторија за сваку ЕУРЛ.

Уредба о службеним контролама прописује нову структуру за референтне лабораторије и центре, где су референтне лабораторије Заједнице замењене референтним лабораторијама (ЕУ ЕУРЛ) док су националне референтне лабораторије и даље тако дефинисане.

ЕУРЛ именује Комисија кроз делегиране акте „у оним секторима где постоји препозната потреба да се промовише једнообразна пракса и поузданост метода анализе, испитивања и дијагностике“. Именовање важи најмање пет година и подложно је ревизији од стране Комисије. Примери ЕУРЛ које су већ успостављене су лабораторије за материјале који долазе у додир с храном, адитиве за храну за животиње, као и за генетички модификовану храну и храну за животиње.

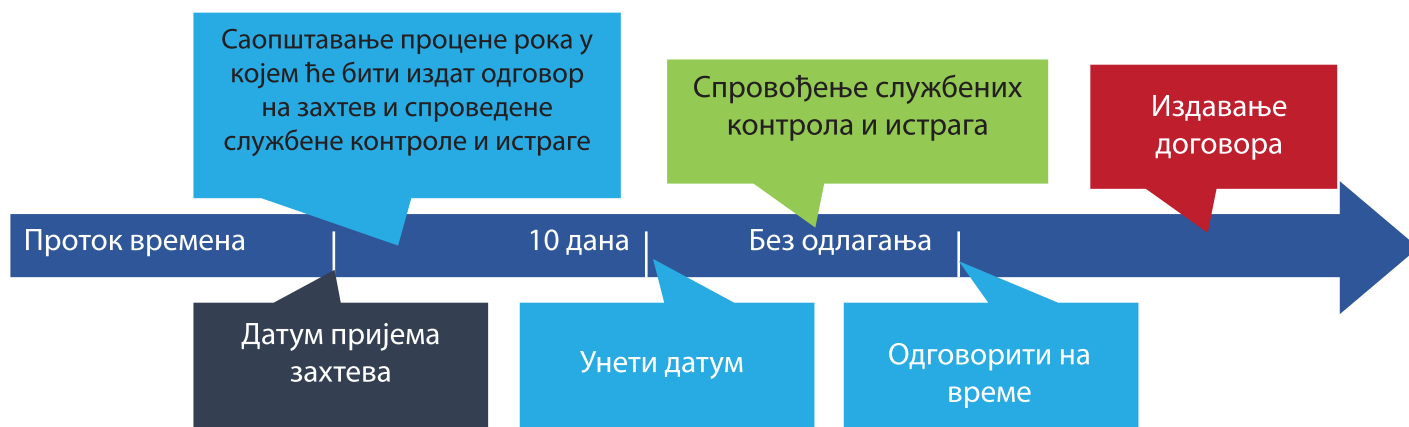
Државе чланице ће именовати једну или већи број националних референтних лабораторија за сваку ЕУРЛ. Главни сектори у којима је потребно такво именовање су храна и храна за животиње, здравље животиња и здравље биља.

Националне референтне лабораторије морају да:

- сарађују са ЕУРЛ;
- координишу активности службених лабораторија;
- организују компаративне тестове;
- обезбеђују прослеђивање информација које добију од ЕУРЛ;
- обезбеђују научну и техничку помоћ надлежном органу.

Уз ЕУРЛ, нова Уредба о службеним контролама садржи и одредбу за оснивање нових референтних центара ЕУ за добробит животиња, који ће бити задужени да пружају помоћ државама чланицама у области добробити животиња. Ова помоћ може имати различите облике, као што су: извођење научних и техничких студија, организација курсева за обуку и стављање на увид резултата истраживања и техничких иновација, пружање научних и техничких саветодавних услуга.

Још једна одредба обухвата могућност за успостављање референтних центара ЕУ за веродостојност и интегритет пољопривредно-прехранбеног ланца, чији ће задатак бити да обезбеђују знање неопходно за откривање преварних или пракси које доводе у заблуду.

Слика 3: Визуелни приказ општих начела процедуре административне помоћи и сарадње.

12. Административна помоћ и сарадња

Надлежни органи држава чланица једни другима пружају административну помоћ.

Административна помоћ и сарадња играју важну улогу у службеним контролама.

Надлежни органи држава чланица један другом пружају административну помоћ. Административна помоћ обухвата, по договору, учешће надлежних органа држава чланица у службеним контролама на лицу места које спроводе надлежни органи друге државе чланице.

Важно начело које је задржано јесте захтев да државе чланице олакшају пренос информација

преко контакт тачки у оквиру надлежних органа. Међутим, Уредба о службеним контролама такође захтева од држава чланица да олакшају пренос информација које пристижу од органа за спровођење закона, јавних тужилаца и судских органа, у погледу случајева неусаглашености који могу да представљају ризик по здравље или превару.

Када надлежни органи у држави чланици дођу до сазнања о неусаглашености и уколико таква неусаглашеност може да има последице по другу државу чланицу, они обавештавају надлежне органе те друге државе чланице о наведеним сазнањима, без захтева да тако учине и без непотребног одлагања.

Тамо где надлежни орган који шаље обавештење то наведе, у року од десет радних дана од пријема обавештења морају обавестити о томе које истраге планирају да спроведу и(или) о разлозима због којих сматрају да истрага није неопходна, а тамо где се сматра да истрага јесте неопходна, спровешће истрагу и без одлагања обавестити

надлежне органе који су поднели обавештење о резултатима и евентуалним предузетим мерама.

Држава чланица предузима мере за олакшавање преношења информација о потенцијалним неусаглашеностима од других органа надлежних за спровођење закона, јавних тужилаца и судских органа.

13. Планирање и извештавање

Од сваке државе чланице требало би да се захтева израда и редовно ажурирање вишегодишњег националног плана контрола (ВНПК) који покрива све области на које се односе прописи ЕУ о пољопривредно-прехрамбеном ланцу и који садржи информације о структури и организацији система службених контрола (Имплементирајућа Уредба (ЕУ) 2019/723).

Уредба о службеним контролама прописује да надлежни органи морају да изврше службене контроле на основу вишегодишњег националног плана контрола (ВНПК). ВНКП описује стратегију државе чланице (за неки конкретан период) како би се гарантовали ефикасни резултати контрола и очувало поштовање прописа у области хране и хране за животиње, као и правила о здрављу и добробити животиња, здрављу биља и производима за заштиту биља међу оператерима. ВНКП обухвата опис надлежних органа, опште организације и управљања службеним контролама, као и различите контролне системе.

Нове одредбе уводе јединствено тело које ће бити задужено за координацију израде ВНКП и сакупљање података о његовом спровођењу.

Садржај плана остаје исти, иако нова уредба доноси детаљније одредбе. ВНКП садржи:

- циљеве;
- информације о томе како се категоризује ризик током службених контрола;
- делегирана тела, ако их има;

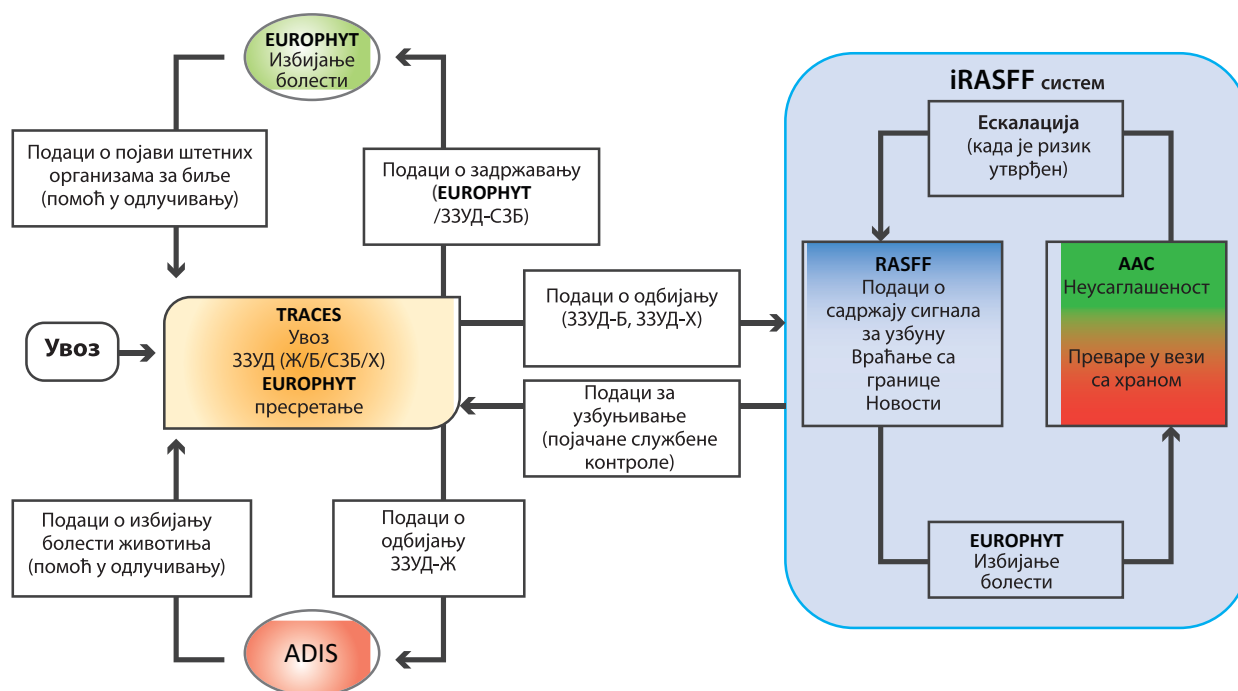
- информације о општој организацији и управљању службеним контролама на централном, регионалном и локалном нивоу;
- кризне планове за случај неусаглашености и како ће се одвијати сарадња и међусобна подршка између надлежним органима у различитим државама чланицама.

ВНКП мора да буде објављен, а уколико се појаве нове опасности, могу се усвајати амандмани на план у току периода спровођења.

Сваке године, до 31. августа свака држава чланица мора да објави извештај о имплементацији ВНКП. Извештавање није нови захтев, али Уредба 2017/625 доноси важне детаље. На пример, она прописује да било какве измене ВНКП и врста и број случајева неусаглашености морају да буду обухваћени извештајем.

Комисија може да спроведе провере на целој територији ЕУ како би проверила усаглашеност прописа на које се односи Уредба о службеним контролама. Она такође има и овлашћење да спроводи ревизију у свакој држави чланици како би се потврдило спровођење ВНКП и функционисање система службених контрола у пољопривредно-прехрамбеном ланцу.

Резултати ових ревизија и провера морају се ставити на увид јавности. Комисија је обавезна да издаје годишњи извештај заснован на поднесеним ВНКП, са кратким прегледном резултата и препорука, уколико је потребно. Нова правила прописују 31. јануар као рок за подношење овог извештаја за претходну календарску годину.

Слика 4: Концепт IMSOC система (извор EC DG SANTE, октобар 2019)

14. Интегрисани систем за управљање информацијама за службене контроле – IMSOC

У сарадњи са државама чланицама, Комисија је успоставила и надгледа интегрисани систем за управљање информацијама за службене контроле (IMSOC) у сврху управљања и аутоматске размене података, информација и докумената који се одnose на службене контроле.

IMSOC је концепт који омогућава системима унутар ЕУ да размењују информације и да деле функционалности и са системима држава чланица. IMSOC олакшава размену свих података и докумената између држава чланица и Европске комисије, који су неопходни за службене контроле (укључујући сертификацију и е-сертификацију).

Нови инструмент помаже у пружању административне помоћи и сарадње и интегрише системе за процену ризика по здравље људи, здравље биља, здравље и добробит животиња, као и у прикупљању и управљању извештајима о службеним контролама које државе чланице подносе Комисији.

Он служи и за комуникацију са државама изван ЕУ и међународним организацијама.

Компоненте IMSOC система су:

- *iRASFF*
- *EUROPHYT*
- *TRACES* (увоз животиња и робе, извоз, транзит)
- *ADIS* (систем за управљање информацијама за пријаву болести животиња и извештавање).

IMSOC обезбеђује везе између постојећих апликација.

- Веза између *iRASFF* и *TRACES* се додатно појачава како би се омогућила размена података о одбијању пошиљки на границама: гранична контролна места се обавештавају о новим пријавама пошиљки одбијених на границама кроз систем *TRACES*.
- Везе између *iRASFF*, *TRACES* и *EUROPHYT* омогућавају размену података о историји усаглашености датог оператера.

Мрежа за узбуђивање и сарадњу (ACN, *енг. Assistance and Cooperation network*) састоји се од:

- **iRASFF**
- **Система за административну помоћ и сарадњу** (*енг. Administrative Assistance and Cooperation System, AAC*) - ИТ систем који је развила и којим управља Европска комисија, који члановима мреже омогућава да, на сигуран начин, размењују информације о сумњи на неусаглашености и потенцијалним намерним кршењима прописа ЕУ у области пољопривредно-прехранбеног ланца.
- **Мрежа за преваре у вези с храном** (*енг. Food Fraud Network, FFN*) - мрежа која се састоји од Комисије, Агенције Европске уније за спровођење закона (*Europol*), органа за везу које именују државе чланице и, тамо где је релевантно, Јединицу за сарадњу у области правосуђа ЕУ (*Eurojust*).

У оквиру **IMSOC** концепта, обавезна је употреба **iRASFF** за:

- Обавештење о неусаглашености која не представља ризик;
- Обавештење о узбуђивању;
- Обавештење о информацијама;
- Обавештење о новостима: неформални извори, непроверене информације или још увек неидентификовани производи;
- Обавештења о одбијању пошиљки на границама;
- Обавештење о преварама у вези са храном: обавештење о неусаглашености у iRASFF систему, у случају сумње на намерне радње субјекта у пословању или физичких лица са намером да се потрошачи доведу у заблуду и из тога извуче незаслужена предност.

15. Делотворна и ефикасна примена прописа

У случају сумње на неусаглашеност, надлежни органи треба да спроведу истрагу.

Организација и спровођење истрага и активности усмерених ка делотворној и ефикасној примени прописа требало би да узму у обзир потенцијалне ризике и вероватноћу преварних или пракси које доводе у заблуду у пољопривредно-прехранбеном ланцу.

Надлежни органи спроводе истрагу у свим случајевима где постоји сумња на неусаглашеност са прописима ЕУ о пољопривредно-прехранбеном ланцу и тамо где се установи да постоји неусаглашеност, утврђују њено порекло и обим, као и одговорност оператера.

Надлежни органи спроводе одговарајуће мере којим се обезбеђује да наведени оператери отклоне неусаглашеност и спрече даље неусаглашености. Током истрага и активности у области контроле спровођења закона, надлежни органи такође узимају у обзир потенцијалне ризике и вероватноћу преварних и пракси које доводе у заблуду у пољопривредно-прехранбеном ланцу.

Списак радњи за случајеве неусаглашености није коначан и обухвата многе мере које су постојале у Уредби ЕУ 882/2004. Неке од ових мера су различите санитарне процедуре, ограничења или забране стављања у промет, кретања, уласка у ЕУ или извоза животиња или робе, повлачење производа уколико је он већ ушао у дистрибуцију, привремене или трајне суспензије рада оператера итд. Међутим, додати су и неки нови елементи, као што су:

- држање или збрињавање животиња или праћење периода карантина;
- клање животиња ако је то најприкладнија мера;
- затварање интернет странице оператера у случају продаје на даљину.

Нови општи захтев за санкције исти је као и раније: оне морају да буду делотворне, пропорционалне и да одвраћају од понављања преступа. Међутим, нова Уредба о службеним контролама такође наводи да санкције морају бити пропорционалне величини оператера или дате као проценат његовог промета. Ова нова одредба је у складу са издавањем области измена (фалсификовања) хране у сврхе економске добити у обухват службених контрола.

Још једна важна нова одредба односи се на заштиту узбуњивача, што је препуштено државама чланицама у складу са националним и прописима ЕУ.

Нова Уредба о службеним контролама дефинише положај сведока при пријављивању прекршаја. У складу са овом одредбом, државе чланице обезбеђују надлежним органима делотворне механизме којима се омогућава пријављивање извршених или потенцијалних прекршаја. Ови механизми морају да укључују процедуре за пријем

пријава о кршењима одредби закона и пропратне активности. Из перспективе сведока, најважније је да такви механизми такође обухвате прикладну заштиту за лице које извештава о кршењу закона, од одмазде, дискриминације или других врста неправедног третмана и заштиту података о личности лица које пријављује прекршај.

Пријављивање прекршаја правила прописаних Уредбом о службеним контролама је користан инструмент којим се осигурава да надлежни орган може да открије неусаглашеност и изрекне казну.

**Министарство пољопривреде,
шумарства и водопривреде**

www.minpolj.gov.rs

E-mail: office@minpolj.gov.rs

Ова брошура објављена је уз помоћ Европске уније.
За садржину ове брошуре искључиво је одговоран Weglobal
и та садржина не одражава званичне ставове
Европске уније.